

5. **Проведення** аналізу стану реалізації регіональної екологічної політики : заключний звіт з науково-дослідної роботи. – Режим доступу : www.menr.gov.ua.

6. **Серов Г. П.** Экологический аудит : учеб.-практ. пособие / Г. П. Серов. – М. : Экзамен, 2000. – 78 с.

7. Справочник по страхованию в промышленности : пер. с нем. / под ред. Н. А. Никологорского. – М. : ЮНИТИ, 1994. – 336 с.

8. Тарасов А. Г. Экологическое страхование в России и за рубежом // А. Г. Тарасов / Экономика и промышленность России. – 1997. – № 9. – С. 39 – 43.

9. Шевчук А. В. Экологический аудит и охрана окружающей среды в Российской Федерации / А. В. Шевчук, И. Н. Шибаева / Экология и промышленность России. – 1997. – № 7. – С. 33 – 35.

10. Экологическое страхование в России : официальные документы, научные разработки, экспериментальные оценки / под ред. А. А. Аверченкова. – М. : ИПР РАН, 1995. – 227с.

List of references

1. Lazor O. Ya. Derzhavne upravlinnia u sferi realizatsii ekolohichnoi polityky: orhanizatsiino-pravovi zasady : monohrafiia / O. Ya. Lazor. – L. : Liha-Pres, 2003. – 542 s.

2. Motkin G. A. Osnovy ekologicheskogo strahovaniya / G. A. Motkin. – M. : Nauka, 1996. – 278 s.

3. Nikolaykin N. I. Ekologiya : ucheb. dlya vuzov / N. I. Nikolaykin, N. E. Nikolaykina, O. P. Melehova. – 3-e izd., stereotip. – M. : Drofa, 2004. – 624 s.

4. Potravnyiy I. M. Ekologicheskiy audit: problemy stanovleniya i razvitiya / I. M. Potravnyiy // Buhgalterskiy uchet i audit. – 1997. – № 10. – S. 15 – 20.

5. **Proviedennia** analizu stanu realizatsii rehionalnoi ekolohichnoi polityky: zakliuchnyi zvit z naukovo-doslidnoi roboto. – Rezhym dostupu : www.menr.gov.ua.

6. Serov G. P. Ekologicheskiy audit : ucheb.-prakt. posobie / G. P. Serov. – M. : Ekzamen, 2000. – 78 s.

7. Spravochnik po strahovaniyu v promyshlennosti : per. s nem. / pod red. N. A. Nikologorskogo. – M. : YuNITI, 1994. – 336 s.

8. Tarasov A. G. Ekologicheskoe strahovanie v Rossii i za rubezhom // A. G. Tarasov / Ekonomika i promyshlennost Rossii. – 1997. – № 9. – С. 39 – 43.

9. Shevchuk A. V. Ekologicheskiy audit i ohrana okruzhayushey sredyi v Rossiyskoy Federatsii / A. V. Shevchuk, I. N. Shibaeva / Ekologiya i promyshlennost Rossii. – 1997. – № 7. – S. 33 – 35.

10. Ekologicheskoe strahovanie v Rossii : ofitsialnye dokumenty, nauchnyie razrabotki, eksperimentalnye otsenki / pod red. A. A. Averchenkova. – M. : IPR RAN, 1995. – 227s.

Надійшла до редколегії 25.10.13

Мирослав КРИШТАНОВИЧ

Національна академія державного управління

при Президентові України

Львівський регіональний інститут державного управління

НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ ВНУТРІШНІХ СПРАВ У СФЕРІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

Досліджуються роль і значення нормативно-правового регулювання діяльності органів внутрішніх справ у сфері забезпечення національної безпеки України. Аналізуються основні рівні правового регулювання діяльності органів внутрішніх справ у цій сфері і пропонуються шляхи вдосконалення спеціального законодавства.

Ключові слова: національна безпека, органи внутрішніх справ, державне управління, нормативно-правове регулювання, спеціальне законодавство.

Мирослав Криштанович. Нормативно-правовое регулирование деятельности органов внутренних дел в сфере обеспечения национальной безопасности Украины

Исследуются роль и значение нормативно-правового регулирования деятельности органов внутренних дел в сфере обеспечения национальной безопасности Украины. Анализируются основные уровни правового регулирования деятельности органов внутренних дел в этой сфере и предлагаются пути совершенствования специального законодательства.

Ключевые слова: национальная безопасность, органы внутренних дел, государственное управление, нормативно-правовое регулирование, специальное законодательство.

Myroslav Kryshchanovich. Normative and legal regulation of operation of internal affairs bodies in the field of ensuring national security of Ukraine

The role and importance of normative legal regulation of operation of internal affairs bodies in the field of ensuring national security of Ukraine are investigated. The main legal regulation levels of operation of internal affairs bodies in this field are analyzed, the ways of improving specific legislation are proposed.

Key words: national security, internal affairs bodies, public administration, normative legal regulation, specific legislation.

На сучасному етапі розвитку України велике значення припадає належному правовому забезпеченню діяльності всіх суб'єктів державного управління і, зокрема, органів внутрішніх справ (далі – ОВС) – одному з базових державних інститутів. Від рівня нормативно-правового регулювання діяльності ОВС залежить як ступінь захищеності людини та суспільства, так, значною мірою, і перспективи розвитку самої держави.

© Криштанович М. Ф., 2014

Слід зазначити, що закономірність зв'язків, які визначають процес розвитку держави, базується на ідеалах утвердження демократії та верховенства права. У ХХІ ст. він можливий лише за умови ефективного функціонування системи забезпечення внутрішньої безпеки країни. Законодавче забезпечення національної безпеки є найважливішою умовою вирішення завдань, які стоять перед різними державами світу, у тому числі й перед Україною, у сучасних умовах [2]. Зі становленням України як суверенної та незалежної держави найважливіша роль у справі забезпечення її внутрішньої безпеки належить її ОВС. У зв'язку з цим актуальним завданням є з'ясування питань нормативно-правового регулювання їх діяльності в цій сфері.

На жаль, вплив нормативно-правового регулювання діяльності ОВС у контексті забезпечення національної безпеки в Україні залишається ще недостатньо дослідженім. Окремі аспекти даної проблеми висвітлені в працях В. Авер'янова, Ю. Аврутіна, С. Алексєєва, О. Бандурки, Ю. Битяка, І. Голосніченка, Є. Додіна, О. Загуменної, О. Негодченка, Т. Коломоєць, В. Комзюка, Я. Кондратьєва, О. Копиленка, М. Левицької, О. Логінова, Н. Нижник, Г. Новицького, М. Пендюри, Г. Пономаренка, Ю. Римаренка, Г. Ситника, Ю. Соловей, К. Толкачова, А. Харитонова, В. Шкаруби та ін. Проте наукові праці цих дослідників стосуються лише деяких напрямів у сфері нормативно-правового регулювання діяльності ОВС у контексті національної безпеки. Створення науково обґрунтованої системи нормативно-правового забезпечення національної безпеки органами внутрішніх справ нині лише започатковується і її формування можливе тільки з урахуванням вітчизняного та зарубіжного досвіду [3; 5].

Метою статті є дослідження ролі й значення нормативно-правового регулювання діяльності ОВС у сфері забезпечення національної безпеки України, а також розгляд основних рівнів правового регулювання діяльністю ОВС у цій сфері й визначення шляхів удосконалення спеціального законодавства.

Як відомо, правове регулювання діяльності ОВС – це ефективний державний вплив на ці органи з метою їх організації відповідно до завдань суспільства й держави, в інтересах захисту прав і свобод людини і громадянинів, який забезпечується певною системою нормативно-правового регулювання [10]. Сутністю нормативно-правового регулювання діяльності ОВС щодо забезпечення внутрішньої безпеки країни є нормативне закріплення правил діяльності цих органів у цій сфері. Під нормативно-правовим регулюванням діяльності ОВС розуміють здійснення визначеної нормативно-правовими актами, теорією та практикою державного

управління однорідної діяльності посадовими та службовими особами ОВС, за допомогою якої реалізується їх компетенція з питань забезпечення національної безпеки держави [11].

Загальний стан нормативно-правового регулювання діяльності ОВС щодо забезпечення національної безпеки в найбільш загальному вигляді можна охарактеризувати як сукупність правових норм, що регулюють суспільні відносини у сфері державного управління і є спеціальним засобом здійснення свідомого цілеспрямованого впливу правоохоронних органів на загрози та небезпеки, сприяють формуванню необхідних і достатніх умов для стабільного розвитку держави, суспільства й громадянинів, а також забезпеченням ефективного функціонування всієї системи національної безпеки України [6].

Слід зазначити, що формування державою нормативно-правових зasad регулювання діяльності ОВС, як важливої умови забезпечення внутрішньої безпеки країни, суспільства і громадянинів, є складним і багаторівневим процесом, який потребує насамперед вироблення та прийняття відповідних нормативно-правових актів, нормами яких має бути визначено мету, завдання, основні напрями діяльності цих органів, закріплено коло суб'єктів, уповноважених вживати заходів щодо забезпечення належного їх функціонування, визначено відповідальність за прийняття незаконних рішень, неналежну діяльність чи бездіяльність. Це має сприяти зменшенню проявів злочинності, зміцненню соціальної та політичної стабільності в державі, зростанню довіри інститутів громадянського суспільства до ОВС, підвищенню рівня захищеності громадян від злочинних посягань.

Особливого значення нормативно-правове регулювання діяльності ОВС із забезпеченням внутрішньої безпеки країни набуває в сучасних умовах [4]. Розбудова національної держави в Україні, радикальні реформи в усіх сферах життя нашого суспільства, складні процеси геополітичних змін у сучасному світі, а також значне зростання кількості правопорушень, поява нових видів злочинів у країні зумовили виникнення нових, складніших, багатопланових проблем забезпечення національної безпеки, що потребували нетрадиційних рішень, перегляду багатьох усталених підходів до нормативно-правового забезпечення діяльності ОВС у цій сфері.

Таким чином, сучасний стан політичного, економічного і соціального становища українського суспільства визначив потребу приведення правових зasad функціонування ОВС щодо забезпечення національної безпеки держави відповідно до нових умов їх діяльності та розвитку. ОВС, як складова частина органів виконавчої влади, повинні були забезпечити реалізацію наданих їм повноважень

у цій сфері. Слід зазначити, що чим детальніше буде регламентована діяльність кожного підрозділу ОВС, тим надійніше буде реалізовуватися питання захисту правопорядку в країні і кожного громадянина від порушень його елементарних прав [13].

Державне регулювання діяльності ОВС у контексті національної безпеки здійснюється шляхом правового визначення конституційних та інших законодавчих засад цієї діяльності, її стратегії, основних напрямів і завдань на певний період, забезпечення реальної координації зусиль усіх підрозділів ОВС, які мають власну компетенцію в питаннях забезпечення внутрішньої безпеки країни. Це вимагає конкретизації і деталізації загальних норм права для діяльності ОВС у цій сфері, установлення на базі первинних правил більш конкретних правових приписів, а їх призначення має зводитись головним чином до організації оптимального їх функціонування й упорядкування діяльності з питань забезпечення національної безпеки.

Якісне, ефективне виконання ОВС завдань щодо забезпечення внутрішньої безпеки держави значною мірою залежить від добре розвиненої нормативної бази, тобто від наявності чіткого правового регулювання цієї діяльності за допомогою законів та інших нормативно-правових актів. Таке правове регулювання повинно здійснюватися з метою:

- визначення кола питань національної безпеки, що потребують її забезпечення з боку ОВС;
- розмежування повноважень (прав та обов'язків) різних служб ОВС та їх посадових осіб під час забезпечення внутрішньої безпеки держави, суспільства й громадянина (необхідне чітке визначення прав та обов'язків конкретних посадових осіб ОВС щодо забезпечення громадського порядку, чітка правова регламентація профілактичних заходів, засобів переконання й примусу, умов і підстав щодо їх застосування);
- закріплення видів та заходів відповідальності співробітників ОВС за невиконання або неналежне виконання тих чи інших повноважень щодо забезпечення прав і свобод громадян (зміст цієї мети полягає в забезпеченні принципу законності в діяльності ОВС) [9].

Слід зазначити, що сфера діяльності ОВС у контексті національної безпеки є багатоаспектною, оскільки містить різні види (групи) суспільних відносин, які стосуються господарської, фінансової, житлово-комунальної, медичної, соціальної та інших сфер життедіяльності держави. У сфері забезпечення національної безпеки важливість раціонального правового регулювання діяльності ОВС багаторазово збільшується, що зумовлює

необхідність виокремлення відповідної системи законодавства як системи взаємузгодження різних галузей законодавства або комплексної системи нормативно-правового регулювання забезпечення національної безпеки України.

На жаль, ознайомлення із законодавчою базою діяльності ОВС у сфері забезпечення національної безпеки України свідчить про її фрагментарний характер. окремі норми з питань забезпечення національної безпеки ОВС містяться в нормативно-правових актах різних галузей права. Останнє є явищем об'єктивним і пов'язане з тим, що питання забезпечення національної безпеки стосуються фактично всіх сфер суспільних відносин і, відповідно, можуть існувати в кожній із існуючих галузей права [14].

Основний зміст нормативно-правових актів, що регулюють діяльність ОВС у контексті національної безпеки, становлять норми, які регулюють суспільні відносини в різних галузях права [1], а це породжує ізольовані один від одного й розрізнені масиви правових норм, що стосуються окремих аспектів національної безпеки як явища суспільного життя та забезпечення національної безпеки як різновиду державної діяльності.

Причина такого становища полягає в тому, що системний підхід до формування права й нормотворчості для ОВС у сфері забезпечення національної безпеки є сьогодні досить непростим питанням, що зумовлене передусім відсутністю належної систематизації чинного законодавства, продовженням становлення нових суспільних відносин демократичної, правової, соціальної держави, що спричиняє зміни в усьому правовому просторі України. У поєднанні зі змінами геополітичного становища й державного устрою це формує розширене уявлення про правове регулювання питань забезпечення національної безпеки України як самостійної, незалежної держави.

Важливою умовою ефективної діяльності ОВС у сфері національної безпеки є взаємузгодження різних галузей законодавства або наявність комплексної системи нормативно-правового забезпечення національної безпеки України. Зазначена система має включати законодавство з питань забезпечення національної безпеки України у вигляді міжгалузевого комплексу, який би об'єднував певні галузі законодавства. Серед них можна виокремити конституційне, кримінальне, адміністративне, цивільне, фінансове законодавство тощо. Залучення такого широкого спектра галузей законодавства, яке регулює діяльність ОВС у сфері національної безпеки, зумовлене широким спектром їх діяльності, які мають важливе значення для забезпечення внутрішньої безпеки держави.

Слід зазначити, що необхідність взаємоузгодження різних галузей законодавства й комплексність і системність, як найважливіші характеристики законодавства у сфері забезпечення національної безпеки ОВС, вимагають його систематизації. Це зумовлюється наявністю значної кількості нормативно-правових актів та необхідністю обґрунтованого їх застосування в процесі реалізації правоохоронних функцій ОВС України.

Важливе місце в системі законодавства у сфері забезпечення національної безпеки займає спеціальне законодавство, яке в сукупності закріплює систему цінностей, цілей, завдань і заходів у цій сфері, а також визначає наявні та потенційні загрози. Це законодавство є своєрідним системоутворювальним «дороговказом» у сфері забезпечення національної безпеки і включає в себе нормативно-правові акти – від доктрини національної безпеки до планів дій суб'єктів забезпечення національної безпеки, включно й ОВС, у конкретних умовах конкретного періоду [8, с. 242].

Особливої актуальності питання державного регулювання нормативно-правового забезпечення діяльності ОВС у контексті національної безпеки набули з прийняттям 19 червня 2003 р. Закону України «Про основи національної безпеки України» [12], значення якого полягає в тому, що він, по суті, став першим і визначальним нормативно-правовим актом українського законодавства у сфері забезпечення національної безпеки. Частиною 2 ст. 2 закону були визначені загальні риси нормативно-правового регулювання діяльності ОВС. На основі цього закону була розроблена Стратегія національної безпеки України [7, с. 37 – 56], згідно з якою обґрутувались і стратегічні завдання діяльності ОВС у контексті національної безпеки. Закон став обов'язковим для виконання й основою для розробки конкретних програм діяльності ОВС щодо забезпечення внутрішньої безпеки держави й суспільства.

Проте суперечливими залишились погляди на об'єкти національної безпеки, а також їх місце в правовому регулюванні діяльності ОВС щодо забезпечення національної безпеки. Відсутніми були конкретні підходи до формування системи законодавства та основ нормотворчості в згаданій сфері. Тому організація ефективної діяльності ОВС у сфері забезпечення національної безпеки вимагала певної систематизації, залежно від рівня їх нормативно-правового регулювання.

Рівень нормативно-правового регулювання діяльності ОВС є важливим фактором забезпечення національної безпеки. Перший його рівень являє собою впорядковану сукупність нормативно-правових актів, у яких закріплюються основи реалізації функцій цих органів у зазначеній сфері. Інакше кажучи, на цьому рівні

відбувається процес втілення нормативних засад у фактичну діяльність цих суб'єктів правоохоронної діяльності щодо забезпечення національної безпеки. Цей узагальнюючий рівень нормативних засад чітко простежується в законах «Про основи національної безпеки», «Про міліцію», указах президента, постановах Уряду і наказах МВС.

Оскільки основним завданням ОВС є забезпечення внутрішньої безпеки країни, тому на першому рівні нормативних засад визначаються структурні підрозділи МВС і ОВС України та основні напрями їх діяльності і взаємодії, які мають забезпечувати внутрішню безпеку держави. До цього рівня слід віднести стандарти, директиви, положення та інші визначені законодавством види документів.

Наступним рівнем нормативно-правового регулювання діяльності ОВС щодо забезпечення національної безпеки є програмний, або тактичний, рівень. На цьому рівні застосовуються норми-правила поведінки, які безпосередньо регулюють діяльність цих органів щодо забезпечення національної безпеки в конкретних умовах. Саме на цьому рівні відбувається практична реалізація нормативно-правових засад діяльності ОВС у згаданій сфері. Ідеється передусім про те, що вона має будуватись на грунті цілеспрямованої, зрозумілої й прийнятної для мільйонів громадян, розрахованої на перспективу правоохоронної політики.

Програмний рівень нормативно-правового регулювання діяльності ОВС щодо забезпечення національної безпеки складається з програм захисту об'єктів внутрішньої безпеки і простежується, зокрема, у Національній програмі боротьби з корупцією від 10 квітня 1997 р., Комплексній програмі профілактики злочинності на 2001 – 2005 рр. від 25 грудня 2000 р., Комплексній програмі профілактики правопорушень на 2007 – 2009 рр., Загальнодержавній програмі адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу. Для зазначених програм, зважаючи на необхідність урахування конкретних умов, у яких вони діють, визначаються конкретні терміни їх виконання.

Під час формування програмного рівня враховується і те, хто із суб'єктів забезпечення національної безпеки і що повинен виконувати в згаданій сфері та що він може виконати понад необхідний мінімум, чи не дублюються завдання суб'єктів, чи відповідають можливості суб'єктів мінімально необхідним потребам. Зіставлення можливостей суб'єктів і найбільш актуальніх цілей і завдань у сфері забезпечення національної безпеки дозволяє відповісти на питання про необхідність утримання згаданих суб'єктів у тому чи іншому вигляді.

Останнім рівнем нормативно-правового регулювання діяльності ОВС із забезпечення національної безпеки є плановий рівень. Одним із ефективних засобів формування та реалізації такої політики є цільове планування і розумне державне управління розвитком діяльності ОВС, адекватне внутрішньому становищу країни. Планування на вказаному рівні здійснюється в межах діяльності всіх підрозділів МВС і ОВС. Відповідно плани їх діяльності щодо забезпечення національної безпеки містять конкретні практичні заходи з реалізації визначених завдань.

Таким чином, специфіка і рівні нормативно-правового регулювання діяльності ОВС у сфері національної безпеки в сучасних умовах залежать, насамперед, від реальних завдань цих органів щодо забезпечення внутрішньої безпеки країни, необхідних для демократичного розвитку суспільства. А це передбачає необхідність змін не лише методів регулювання, а й зміну самих принципів та пріоритетів у здійснюваній діяльності.

Розмаїття правових форм і методів забезпечення внутрішньої безпеки держави обумовлює необхідність у виробленні єдиних нормативно-правових положень щодо реалізації окресленого напряму ОВС. Тому, на нашу думку, сьогодні склалися об'єктивні передумови розробки нового документа, що ґрунтуються на міжнародних принципах, який має регламентувати діяльність цих органів у сфері національної безпеки. Це має бути закон «Про органи внутрішніх справ України», який повинен мати комплексний характер і бути основним системоутворювальним фактором, чітко визначати правові засади діяльності органів внутрішніх справ у забезпеченні внутрішньої безпеки держави, суспільства і громадянині.

Список використаних джерел

1. **Дашо Т. Ю.** Роль органів внутрішніх справ у забезпеченні прав, свобод та обов'язків людини і громадяніна / Т. Ю. Дашо // Державотворення та правотворення в Україні: проблеми та перспективи: матеріали Другої звітної наук. конф. / М-во внутр. справ, Львів. держ. ун-т внутр. справ. – Л., 2008. – С. 29 – 39.
2. **Железняк Н.** Нормотворча діяльність як форма реалізації державної правової політики / Н. Железняк // Право України. – 2004. – № 7. – С. 94 – 99.
3. **Кормич Б. А.** Поняття національної безпеки та проблеми її нормативно-правового регулювання / Б. А. Кормич // Наук. пр. Одеської нац. юрид. акад. Т. 1. – О. : Юрид. л-ра, 2002. – С. 190 – 199.
4. **Куліш А. М.** Організаційно-правові засади функціонування правоохоронної системи України : монографія : у 2 ч. / А. М. Куліш. – Суми : Вид-во СумДУ, 2007. – Ч. I. – 221 с.; Ч. II. – 235 с.
5. **Ліпкан В. А.** Проблеми законодавчого забезпечення національної безпеки / В. А. Ліпкан // Українське право. – 2003. – № 1 (16). – С. 107 – 120.

6. **Ліпкан В. А.** Стан адміністративно-правового регулювання у сфері національної безпеки / В. А. Ліпкан // Наук. віsn. Київ. нац. ун-ту внутр. справ. – 2006. – № 3. – С. 107 – 112.
7. **Національна** безпека : навч. посіб. / Я. Й. Малик, О. І. Береза, М. Ф. Криштанович. – Л. : ЛРІДУ НАДУ, 2010. – 280 с.
8. **Національна** безпека: нормативно-правові акти / авт.-упоряд. Я. Й. Малик, О. І. Береза, М. Ф. Криштанович. – Л. : ЛРІДУ НАДУ, 2010. – 556 с.
9. **Новицький Г. В.** Теоретико-правові основи забезпечення національної безпеки України : монографія / Г. В. Новицький. – К.: Інтертехнолодія, 2008. – 496 с.
10. **Петрова І. П.** Нормативно-правове регулювання організації і діяльності міліції України : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 / Петрова Ірина Павлівна. – Ірпінь, 2004. – 210 с.
11. **Пономаренко Г. О.** Управління у сфері забезпечення внутрішньої безпеки держави: адміністративно-правові засади : монографія / Г. О. Пономаренко. – Х. : Вид. ФОП Вапнярчук Н. М., 2007. – 448 с.
12. **Про основи** національної безпеки України : Закон України від 19 черв. 2003 р. № 964-IV // Відом. Верховної Ради України. – 2003. – № 39. – Ст. 351.
13. **Селіванов В.** Національна безпека України та її забезпечення (концептуальний підхід) / В. Селіванов // Право України. – 1992. – № 7. – С. 8 – 12.
14. **Цвігун Д. П.** Пріоритет закону у правовому регулюванні діяльності міліції / Д. П. Цвігун // Наук. віsn. НАВС України. – 2001. – № 3. – С. 192 – 195.

List of references

1. **Dasho T. Yu.** Rol orhaniv vnutrishnikh sprav u zabezpechenni praw, svobod ta oboviazkkiv liudyny i hromadianyna / T. Yu. Dasho // Derzhavotvorennia ta pravotvorennia v Ukraini: problemy ta perspektyvy: materialy Druhoi zvitnoi nauk. konf. / M-vo vnutr. sprav, Lviv. derzh. un-t vnutr. sprav. – L., 2008. – S. 29 – 39.
2. **Zhelezniak N.** Normotvorcha diialnist yak forma realizatsii derzhavnoi pravovoii polityky / N. Zhelezniak // Pravo Ukrayiny. – 2004. – № 7. – S. 94 – 99.
3. **Kormych B. A.** Poniattia natsionalnoi bezpекy ta problemy yii normatyvno-pravovoho rehuliuvannia / B. A. Kormych // Nauk. pr. Odeskoj nats. yuryd. akad. T. 1. – O. : Yuryd. l-ra, 2002. – S. 190 – 199.
4. **Kulish A. M.** Orhanizatsiino-pravovi zasady funktsionuvannia pravookhoronnoi systemy Ukrayiny : monohrafia : u 2 ch. / A. M. Kulish. – Sumy : Vyd-vo SumDU, 2007. – Ch. I. – 221 c.; Ch. II. – 235 c.
5. **Lipkan V. A.** Problemy zakonodavchoho zabezpechennia natsionalnoi bezpекy / V. A. Lipkan // Ukrainske pravo. – 2003. – № 1 (16). – S. 107 – 120.
6. **Lipkan V. A.** Stan administrativno-pravovoho rehuliuvannia u sferi natsionalnoi bezpекy / V. A. Lipkan // Nauk. visn. Kyiv. nats. un-tu vnutr. sprav. – 2006. – № 3. – S. 107 – 112.
7. **Natsionalna** bezpекa : navch. posib. / Ya. Y. Malyk, O. I. Bereza, M. F. Kryshtanovich. – L. : LRIDU NADU, 2010. – 280 s.

8. **Natsionalna bezpeka: normatyvno-pravovi akty / avt.-uporiad.** Ya. Y. Malyk, O. I. Bereza, M. F. Kryshtanovych. – L. : LRIDU NADU, 2010. – 556 s.
9. **Novytskyi H. V. Teoretyko-pravovi osnovy zabezpechennia natsionalnoi bezpeky Ukrayiny : monohrafia / H. V. Novytskyi.** – K.: Intertekhnolohiia, 2008. – 496 s.
10. **Petrova I. P. Normatyvno-pravove rehuliuvannia orhanizatsii i diialnosti militsii Ukrayiny : dys. ... kand. yuryd. nauk : 12.00.07 / Petrova Iryna Pavlivna.** – Irpin, 2004. – 210 s.
11. **Ponomarenko H. O. Upravlinnia u sferi zabezpechennia vnutrishnoi bezpeky derzhavy: administratyvno-pravovi zasady : monohrafia / H. O. Ponomarenko.** – Kh. : Vyd. FOP Vapniarchuk N. M., 2007. – 448 s.
12. **Pro osnovy natsionalnoi bezpeky Ukrayiny: Zakon Ukrayiny vid 19 cherv.** 2003 r. № 964-IV // Vidom. Verkhovnoi Rady Ukrayiny. – 2003. – № 39. – St. 351.
13. **Selivanov V. Natsionalna bezpeka Ukrayiny ta yii zabezpechennia (kontseptualnyi pidkhid) / V. Selivanov // Pravo Ukrayiny.** – 1992. – № 7. – S. 8 – 12.
14. **Tsvihun D. P. Priorytet zakonu u pravovomu rehuliuvanni diialnosti militsii / D. P. Tsvihun // Nauk. visn. NAVS Ukrayiny.** – 2001. – № 3. – S. 192 – 195.

Надійшла до редколегії 25.10.13

УДК 351.858

Олег ДІДЕНКО

*Національна академія державного управління
при Президентові України*

КРИТЕРІЙ ЕФЕКТИВНОСТІ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ МОЛОДІ В УКРАЇНІ

Розглядається формування показників та критеріїв ефективності реалізації політики національно-патріотичного виховання. Доводиться, що серед основних критеріїв, що характеризують результати національно-патріотичного виховання, виділяються спрямовані на вимірювання двох основних складових патріотизму – патріотичної свідомості і патріотичної поведінки – та їх компонентів.

Ключові слова: національно-патріотичне виховання, патріотизм, освіта, критерії, показники.

Oleg Didenko. Критерии эффективности государственной политики национально-патриотического воспитания молодежи в Украине

Рассматривается формирование показателей и критерии эффективности реализации политики национально-патриотического воспитания. Доказывается, что среди основных критериев, которые характеризуют результаты национально-патриотического воспитания, выделяются направленные на измерение двух основных составляющих патриотизма – патриотического сознания и патриотического поведения – и их компонентов.

Ключевые слова: национально-патриотическое воспитание, патриотизм, образование, критерии, показатели.

Oleg Didenko. Efficiency criteria of the state policy of national patriotic education of the youth

The formation indicators and performance criteria of policy implementation of the national patriotic education are considered. It is proved that among the main criteria that characterize the results of the national-patriotic education are highlighted criteria aimed at measuring the two main components of patriotism – patriotic consciousness and patriotic behavior and their components.

Key words: national-patriotic education, patriotism, education, criteria, indicators.

Національно-патріотичне виховання населення сьогодні є одним із найголовніших пріоритетів державної політики в Україні, важливою складовою національної безпеки України. Патріотизм сьогодні є нагальною потребою держави, оскільки високий рівень патріотизму населення здатен забезпечити соціально-політичну стабільність та гідне місце і країні в цивілізованому світі, і особистості, яка своєю активною любов'ю до Батьківщини прагне

© Діденко О. Г., 2014